

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Solvuntur aliæ objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

Hanc rationem directè opponit Sanctus Doctor fundamento contrariè opinantium, allato initio corporis articuli: ponebant enim motum Angeli esse in instanti, quia ut dicebant, dū movetur ab uno in alium locum, toto tempore præcedenti est in termino à quo, ultimo verò instanti terminativo illius temporis, reperitur in termino ad quem; ita ut non possit dari ultimum instans in quo sit in termino à quo, sed primum in quo in illo non sit: sicut in generatione substantiali, & in illuminatione aëris, non datur ultimum instans in quo materia sit sub privatione formæ, & aër sub tenebris, sed solum ultimum tempus.

§. II.

Instantia contra hanc rationem D. Thomæ proponuntur & solvuntur.

63. **C**ontra hunc discursum D. Thomæ, & specialiter contra propositionem illam cui innititur: *Non est possibile ut aliquid toto tempore præcedente quiescat in uno termino, & postea in ultimo instanti illius temporis sit in alio termino*: plures ab Adversariis fieri solent instantiæ. Primò obijciunt: *Toto tempore quò Sacerdos profert verba consecrationis, substantia panis quiescit sub speciebus, & in instanti terminativo sub illis adest corpus Christi.*

Secundò, *Aër toto tempore antecedente accessum Solis ad nostrum hemispherium, quiescit sub tenebris, & in ultimo instanti illius temporis illuminatur.*

Tertiò, *Materia prima toto tempore antecedente instans generationis, quiescit sub forma compositi corrupti, & in instanti terminativo illius, est in termino ad quem, scilicet sub forma compositi de novo geniti.*

Denique, *Angelus quiescit ab intellectu & volitione, toto aliquo tempore, absque eo quòd cogatur quiescere in ejus instanti terminativo: Ergo principium illud à D. Thomæ assumptum, verum non est.*

64. **H**æc tamen levia sunt, & rationem D. Thomæ non infringunt: nam principium illud debet ita intelligi, ut scilicet quòd quiescit in aliquo termino per aliquod tempus, non possit in ultimo instanti illius temporis esse in alio termino, per mutationem quæ sit ex contrario, aut latitudine sive distantia vincenda; secùs verò per mutationem puram & simplicem, quæ est de nò esse ad esse; quia ad tollendum non esse, sufficit positio formæ; ad tollendum verò contrarium, aut vincendam latitudinem sive distantiam, requiritur alia mutatio, & non quies sub illa. Conversio autem panis in corpus Christi, illuminatio aëris, generatio substantialis, & intellectio aut volitio Angeli, non sunt mutationes quæ pendeant per se loquendo ex aliquo contrario, latitudine, aut distantia vincendis; sed sunt simplices mutationes ex puro non esse, seu ex pura negatione aut privatione; unde exempla illa ab Adversariis adducta non sunt ad rem.

65. **A**ddo falsum esse, quòd materia quiescat simpliciter toto tempore alterationis; imò movetur ipso motu alterationis, disponente ad corruptionem. Similiter aër toto tempore antecedente motum Solis ad nostrum hemispherium, aliquo modo movetur, mutatione saltem respectivâ; quatenus sit continuò minus distans à Sole ex eo quòd Sol illi magis ac magis appropinquat per

A motum localem. Ratio autem quare nostrum hemispherium dicitur moveri ad lucem, ex eo quòd Sol magis illi appropinquat; corpus verò frigidum nò dicitur moveri ad calorem, præsertim ex eo quòd appropinquat ipsi calidum; est quia per hoc solum movetur aliquid ad aliquam formam, per quòd tollitur ab ipso impedimento talis formæ: impedimentum autem illud in corpore illuminando, non est forma aliqua positiva contraria, in ipso exilens (sicut impedimentum caloris in corpore frigido, est frigiditas), sed sola distantia corporis luminis: Ergo &c.

§. III.

Solvuntur alia objectiones.

Objiciunt insuper Adversarij: *Velocitas motus, quo Angelus transit còtinuè de uno extremo ad alterum, per omnia media, potest excedere sine proportionem velocitatem motus, quò corpus pertransit eodem modo idem spatium: hic excessus non possit esse, nisi motus localis Angeli posset fieri in instanti; nã inter quolibet duo tempora finita est aliqua proportio: Ergo motus Angeli continuus in instanti fieri potest.*

Respondeo, concessâ Majori, negando Minorem: Licet enim velocitas motus continuus Angeli, non sic excedat sine proportionem velocitatem motus corporis, ut duratio ejus sit indivisibilis instans; illam tamen sic excedit, ut possit fieri in minori & minori duratione (divisibili tamen) quàm motus quoruncumque corporis.

Unde Capreolus in 2. dist. 6. quest. 1. art. 3. ad 3. contra 2. *Angelus minoris virtutis æque cito potest transire quantumcumque spatium, sicut Angelus majoris virtutis; & hoc si aucto moveantur motu discretivo, non transeundo per medium: & idem est si aucto transeant per medium motu continuo. Verum tamen neque potest pertransire in instanti quantumcumque spatium, nec motu continuo, nec discretivo, & hoc neque transeundo per medium, neque transeundo per medio: Sed tamen in quantumcumque parvo tempore*

Dicitur, potest pertransire, nec est dare minimum tempus in quo possit pertransire: nec maximam velocitatem sibi possibilem in movendo se: & consequenter nullus potest movere seipsum summâ velocitate sibi possible.

Dices, *Ex hoc sequi virtutem motivam Angeli esse infinitam: Sed hoc non est dicendum. Ergo nec illud, Sequela probatur. Potentia quæ potest attingere perfectiorem & perfectiorem effectum in infinitum, est simpliciter infinita; nam ex eo colligimus lumen gloriæ non posse esse principium videndi Deum, perfectiorem & perfectiorem modo in infinitum, quia est finitè perfectiōnis; è contra verò ex eodem principio inferunt Theologi, Deum esse infinitæ virtutis, quia potest perfectiorem effectum in infinitum producere: Atqui si virtus Angeli possit movere in minori & minori tempore in infinitum, poterit attingere perfectiorem & perfectiorem effectum in infinitum: Ergo erit infinita.*

Respondeo primò, quòd si hæc instantia valeret, magis urgeret contra Adversarios: nã si colligeretur vim motivam Angeli esse infinitam, leve posse producere perfectiorem & perfectiorem effectum in infinitum, quia posset in minori & minori tempore movere in infinitum, multo magis id sequeretur, si posset moveri in instanti: si enim requiritur major & major virtus ad movendum in minori & minori tempore, requireretur

virtus maxima, & consequenter infinita, ad movendum in non tempore, sive in instanti.

Secundo dico, quod sicut non colligitur perfectio infinita in aliqua causa, ex eo quod possit producere plura & plura individua in infinitum intra eandem speciem: ita non colligitur potentiam loco motivam Angeli esse infinitam simpliciter, ex eo quod possit movere in majori & minori tempore in infinitum: ad hoc enim sufficit potentia finita superioris ordinis ad potentiam loco motivam rerum corporarum, & ab omni loco impeditis expedita. Unde in forma respondendo negando sequela Majoris, ad cuius probationem, distinguo Antecedens. Potentia quae potest perfectiorem & perfectiorem effectum producere debet esse simpliciter infinita, si perfectior effectus requirit in tali causa majore perfectionem, concedo Antecedens: si non requirit majorem illam perfectionem, nego Antecedens. Quamvis autem productio intensioris & intensioris visionis beatae, requirit majore perfectionem intensivam in lumine gloriae; movere tamen in majori & majori velocitate, subindeque in minori & minori duratione in infinitum, non est de genere horum effectuum, qui requirunt majore & majorem perfectionem intensivam in potentia: sicut nec infinitas individuum producibilium ab eadem causa: sed solum exigit, ut diximus, remotionem omnium impedorum, ac potentiam loco motivam superioris ordinis ad potentiam loco motivam omnium corporum. Unde D. Thomas supra qu. 2. art. 2. ad 3. docet infinitatem divinae potentiae non manifestari in motu: cum tamen constet illam motum velociorem & velociorem in infinitum efficere posse.

Dices rursus, Hinc sequi Angelum superiore non posse velocius moveri quam inferiorem; quia aequae bene potest inferior moveri majori & majori velocitate in infinitum: Sed hoc videtur absurdum: Ergo & illud.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem: nam sicut non est inconveniens, quod Angelus superior non sit magis immaterialis quam inferior, quia utrique convenit immaterialitas simpliciter, ratione elevationis supra gradum corporeum; ita nullum est inconveniens, quod Angelus superior non possit velocius moveri, quam inferior, quia ambo ex elevatione qua in suo motu habet supra corporea, possunt moveri in majori & majori velocitate: quamvis cum hoc fiat, quod Angelus superior habeat nobiliori modo suum illum motum velociorem & velociorem, quam inferior, puta quia potest moveri minus multiplicando operationes circa spatium, propter majorem sphaeram activitatis: sicut in corporibus equus habet nobiliori modo cursum aequalis velocitatis, quam canis; quia ratione majoris extensionis paucioribus gressibus aequali spatium percurrit aequali tempore.

Ad id quod licet Angelus superior non possit velocius & in minori duratione moveri, quam inferior, potest tamen velocius movere corpora: virtus enim quam habet Angelus ad efficiendum motum velociorem & velociorem in infinitum, tantum se extendit ad motum ipsius, non autem ad motum corporum; quae cum ex se non sint aequae velocitatis capacia, etiam si ad propria loca moveantur, aliquo modo moventi extrinseco resistunt: unde Angelus qui movet caelum superius, majoris est virtutis & perfectionis eo qui mo-

vet caelum inferius; cum caelum superius majori velocitate ab intelligentia moveatur, quam inferius.

Ex his colliges, miram & prorsus stupendam esse Angelorum celeritatem, illamque omnium corporum velocitatem incomparabiliter excedere: potest enim Angelus motu continuo, intra brevem temporis morulam, longum spatium peragere; & motu discreto, in duobus instantibus, ab uno loco in alium, quantumcumque distantem, se transferre, non transeundo per medium, ut supra ostensum est. Qua ratione SS. Patres hanc Angelorum celeritatem ita exaggerant, ut dicant eos esse ubique, & in momento totum orbem peragere. Ita Tertullianus in Apolog. cap. 22. *Omni spiritus, inquit, ales est, hoc Angeli & Demones: igitur momento ubique sunt: totus orbis illis locus unus est, qui ubique quod geratur tam facile sciunt, quam enuntiant: velocitas divinitas creditur, quia substantia ignoratur.* Hieronymus vero Epist. 25. contra Vigilantium cap. 2. *Demones, inquit, toto vagantur orbe, & celeritate nimia ubique praesentes sunt.* Item Nazianzenus orat. 34. de celestibus virtutibus ait: *Loca omnia peragrare, omnibus impigre adfuit, tum ob ministerii promptitudinem, tum ob naturae levitatem.* Denique Dionysius de celesti Hierarchia cap. ultimo: *Pennatos, inquit, Sanctorum Angelorum pedes Theologia fixit: penna enim declarat sursum eucere valentem celeritatem.* Ob eandem rationem ibidem docet eos in Scriptura appellari ventos, flammam ignis, nubes, aquilas, rotas igneas, flumina, equos &c. quia haec omnia summam velocitatem innunt. Interdum etiam in Scriptura ad eandem velocitatem declarandam Angeli dicuntur in momento operari: nam Sapientia 18. habetur quod uno temporis momento Angelus omnia Aegyptiorum primogenita interfecit. Et Cyrillus Alexandrinus in commentariis in Habacuc docet, illum Angeli manibus in puncto temporis in foveam leonum ubi erat Daniel delatum fuisse, ut ei prandium afferret: quod sacer textus innuere videtur, dum ait: *Apprehendit eum Angelus Domini in vertice eius, & portavit eum capillo capitis sui, posuitque eum in Babylone super locum in imperii spiritus.* Verum licet Angelus potuerit subito & quasi in idu oculi transferre Habacuc ex Judea in Babylonem, & eadem celeritate reducere, id tamen in instanti non potuit operari: quia ut praeclare Toftatus cap. 2. Exodi in hanc rem philosophatur, *Quantumvis subitanea sit Angeli operatio, oportet tamen dari aliquod tempus in quo fiat, quantumcumque parvum sit. Sicut enim Deus non potest communicare Angelo quod possit creare, quia repugnat creaturae; & quia creare est potentia infinita, qua soli Deo convenit: ita operari sine tempore, non potest communicari creaturae, quia arguit potentiam infinitam, qua nullo modo communicabilis est.*

Dices: Illuminatio fit in instanti, & si corpus moveretur per vacuum, ejus motus etiam in instanti fieret; quia tunc nulla esset resistencia media, a qua successio motus localis oritur: Ergo similiter motus localis Angeli in instanti fieri potest.

Respondeo concessa Antecedente, quantum ad primam partem, negando Consequentiam & paritatem: nam in motu locali Angeli idem Angelus transit per medium ad extremum, & ibi nullus est ordo causalitatis: At in illuminatione non eadem pars luminis quae est in medio, transit ad

extremum, sed in hoc alia producit, quæ à priori ut à causa vel conditione dependet; & sic sibi est ordo causalitatis, qui non requirit successionem & tempus, sed durat per prioritatem naturæ. Præterea ut docet D. Thomas hic art. 3. in corp. & in resp. ad 2. illuminatio, cum non sit transitus ab uno termino positivo ad alium, non est proprie motus, sed simplex tantum mutatio quæ est terminus motus; sicq; simul & in instanti terminativo motus fieri potest: motus autem Angeli, cum sit transitus de uno termino positivo ad alium, est verè & proprie motus, & non solum simplex mutatio subindeque non simul & in instanti, sed successivè & in tempore fieri debet.

Ad illud verò quod additur de motu corporis in vacuo, dicendum est, quòd si corpus moveretur in vacuo, ejus motus non fieret in instanti, sed successivè, ut docent Philosophi in libris Physicorum, quia successio motus localis provenit non solum ex resistantia mediæ, sed etiam ex limitatione virtutis motivæ, ex contraria inclinatione mobilitatis, & ex distantia terminorum.

74. Objicitur tertio: Motus localis Angeli nihil aliud est, quam acquisitio loci: Sed Angelus acquirit locum in instanti: Ergo movetur localiter in instanti.

Respondeo motum localem Angeli non consistere in simplici acquisitione loci, quia si nullibi antea existens, applicaretur loco, non diceretur moveri localiter; sed consistere in acquisitione unius loci, & derelictione alterius: unde quamvis Angelus acquirat locum in instanti; quia tamen non relinquit alium locum in eodem instanti, sed in instanti præcedenti, inde fit ut nequeat moveri, etiam motu discreto, in unico instanti, sed ad minus duo requirantur instantia.

75. Instabis: Angelus in eodem instanti acquirit unum locum, & deserit alium: Ergo nulla solutio. Antecedens probatur: Quando aliquid in instanti acquiritur, aliud ei oppositum & impossibile derelinquitur in eodem instanti: v. g. in eodem instanti quo forma est in materia, tollitur ejus privatio; & in eodem momento quo aer illuminatur, tenebræ expelluntur: Ergo si terminus ad quem motus discreti Angeli in instanti acquiratur, in eodem instanti deseritur terminus à quo.

76. Respondeo negando Antecedens, ad cujus probationem, distinguo antecedens. Quando aliquid acquiritur in instanti &c. per simplicem mutationem quæ est à termino à quo privativo aut negativo, concedo antecedens. Quando acquiritur per motum proprium, qui est ab uno termino positivo ad alium positivum, nego Antecedens. Nam ut supra diximus, ad tollendam negationem aut privationem sufficit positio formæ; ad tollendum verò contrarium, aut vincendam latitudinem & distantiam quæ est inter duos terminos positivos, requiritur tempus. Unde quia generatio & illuminatio sunt simplices mutationes, eodem momento quo forma est in materia, tollitur ejus privatio, & eodem instanti quo aer illuminatur, tenebræ expelluntur; e contra verò, cum motus localis Angeli, sive continuus, sive discretus, sit motus proprius, procedens à termino & loco positivo, ad alium terminum & locum positivum, & non simplex mutatio; repugnat quòd in eodem instanti quo acquiritur terminus ad quem, deseratur terminus à quo, vel e contra; sed ad hoc requiruntur ad minus duo instantia, non quidem temporis nostri, quæ non possunt sibi im-

mediate succedere, sed temporis Angelicæ: deferretur; quorum priori mensuranti existentia Angeli in termino à quo, correspondet pars motus temporis; posteriori verò, quod mensurat acquisitionem termini ad quem, correspondet acquisitio.

Ex hoc solutum manet aliud fundamentum adversa sententiæ, quod sic proponi potest: Angelus non movetur localiter, cum sit in termino à quo, cum non mutet locum, quando in illo est: Ergo solum quando est in termino ad quem: Sed est in termino ad quem in instanti temporis discreti: Ergo movetur in instanti, solumquam, manet illud argumentum: oportet enim distinguere Antecedens: Angelus non movetur localiter &c. completè & terminativè, concedo Antecedens: non movetur incomplete & initiativè, nego Antecedens. Habet enim Angelus tunc unam sui motus partem initiativam, & dispositivam ad aliam; ad quod non requiritur quòd in eo instanti mutet locum, sed sufficit quòd competat existentia in termino à quo cum ordine ad præsentiam in termino ad quem immediate acquirendam: sicut oratio, quæ est quantitas discreta, dicitur incipere in prolatione primæ syllabæ, ut dicentis ordinem ad aliam immediate sequentem.

Quæres ad complementum prædictorum, per quid Angeli seipsos & alia corpora movent, seu quodnam sit in illis principium proxime effectivum motus localis, & aliarum operationum ad extra?

Respondeo multò probabilius esse, & docet D. Thomas conformis, potentiam loco motivam & ad extra operativam in Angelis non distinguui ab intellectu & voluntate, sed esse ipsum intellectum practicum, quatenus per actum imperii, formaliter immanentem, & virtualiter transseuntem ad extra operatur. Ita colligitur ex Aristotele 12. Metaph. textu 40. ubi ait Intellectus movere cælos, ut desiderat antea & intelligitur ex D. Thoma qu. 16. de malo art. 1. ad 14. quodlib. 6. art. 2. & opusc. 11. art. 3. dicente Angelos movere cælos, &ceptione sui intellectus operatur.

Ratio etiam id suadet: Cum enim Angelus sit substantia simplex & purè intellectualis, non possunt in illo dari nisi potentia quæ à gradu intellectuali dimanant, & quæ proinde purè spirituales sunt: illa autem sunt tantum tria: intellectus scilicet & voluntas. Ergo quidquid Angelus ad intra vel ad extra operatur, id mediatis illis duabus potentijs præstare debet; subindeque vis illius exequens, seu potentia tum se ipsum tum alia movendi, est ipsa voluntas ut movens intellectum, vel potius intellectus ut motus à voluntate, & efficaciter imperans motum localem in corporibus. Quare motus localis causatus in corpore ab aliquo Angelo non proprie comparatur ad intellectum & voluntatem Angeli, sicut adus elicited, sed potius sicut effectus ab illis potentijs, mediatis proprijs actibus productus.

Dices Si potentia operativa ad extra, sive loco motiva, esset in Angelo realiter indistincta ab intellectu & voluntate, quidquid Angelus posset velle & intelligere, posset & facere; hocque esset omnipotens, cum nihil sit quod non possit velle & intelligere.

Respondeo negando sequelam. Sicut enim non valet intellectus practicus & speculativus idem realiter sunt: Ergo quidquid possumus speculative, possumus & practice cognoscere. Sicut, inquam, non valet hæc consequentia, nam solo naturali

Lumine speculativè cognoscimus Deū esse summum bonum, ac propterea summo modo diligendum, & tamen solis viribus naturæ non possumus id practicè judicare: ita similiter quavis in Angelo principium intelligendi & operandi ad extra realiter non differant, non sequitur tamen, quòd quicquid Angelus potest intelligere, possit & operari, sed intellectus ut practicus, seu in potentia operativa habet limitatam activitatis sphaeram, quam non habet ut est speculativus, & principium cognoscendi & intelligendi.

Dices rursus: Modus agendi duntaxat per imperium non est conveniens ulli creaturæ, sed soli Deo possibilis, cujus voluntati omnia subiecta sunt.

Respondeo modum agendi duntaxat per imperium non esse convenientem ulli creaturæ pure corporeæ, vel mixtæ, seu constanti ex spiritu & corpore, bene tamen substantiæ simplici, & pure intellectuali: cum enim in ista non possunt dari, nisi potentia pure spirituales, quæ sunt tantum dicitur, intellectus scilicet & voluntas; quidquid agit, vel ad intra, vel ad extra, hoc totum mediatis illis potentij, subindeque per actum imperij, elicito ab intellectu, ut motus & applicatio à voluntate, operari debet, ut supra adduximus. In hoc tamen differt imperium Angeli ab imperio Dei, quòd primum est limitatæ & finitæ virtutis, habetque determinatam sive activitatis sphaerâ: Divinū verò est infinitæ virtutis & efficacis, & se extendit non solum ad ea, quæ sunt, sed etiam ad ea, quæ non sunt ut ait Apostolus ad Rom. 4.

A nem rei variabilis in esse & in operatione; nam mensurat res corruptibiles, quæ sunt in perpetuo fluxu & corruptione: unde D. Basilius homil. 1. in exameron ait: *Quæ sunt orta, quia aut incrementa, aut decremента suscipiunt, fixationem autem stabilitatemque nullam, aut pertinemem obtinent, à temporis ipsius contineri natura*: ævum denique medio modo se habet; nam mensurat esse invariabile, & tamen admittit variationem secundum operationes. Subsumo autem: Sed Angelus, licet sit immutabilis secundum esse substantiale, comparatur secum mutabilitatem quantum ad aliquas operationes: quia Angeli mutabiles sunt, & secundum locum, & secundum diversas cognitiones & affectiones, quas possunt exercere vel non exercere quando voluerint: Ergo esse Angeli avo mensuratur.

B Confirmatur ampliùs: Esse Angeli est inferioris ordinis ad esse divinum, & superioris ad esse rerum corruptibilium: Ergo debet mensurari aliqua mensurâ, quæ sit inferior æternitati, & superior temporij; cum inter mensuram & mensuratum debeat esse proportio: Sed hæc mensura nulla alia esse potest, quam ævum, quod, ut ait D. Thomas, ubi supra, medium est inter æternitatem & tempus: Ergo idem quod prius.

C Obijcies: Duratio Angeli, cum sit indivisibilis & tota simul, continet omnes temporis differentias, & coexistit præsentij, præterito, & futuro: Sed omnibus temporis differentijs coexistere proprium est æternitatis: Ergo duratio Angeli non est ævum, sed æternitas.

Respondeo quòd licet in Angeli duratione non sit aliqua successio, sed suam durationem totam simul habeat, in ea tamen actu non continentur omnes differentia temporis: quia ut aliqua duratio possit simul continere præsens, præteritū, & futurum, non sufficit, quòd sit indivisibilis, & tota simul, sed insuper requiritur, quòd intra lineam durationis sit infinita: unde cum æternitas utroque hoc privilegio gaudeat, & sit duratio infinita simul & indivisibilis, utpote mensura esse divini, quod est infinitum & simplicissimum, in unico nunc indivisibili omnes temporis differentias continet, & ut ait D. Bernardus serm. 80. in Cantica: *Tempora sub ea transeunt, non ei: futura non expectat, præterita non recognoscit, præsentia non expectatur.* Ævum verò, quamvis sit indivisibile & totum simul; cum tamen sit finitum, utpote mensura esse Angeli, quod finitum & limitatum est, non coexistit rebus temporalibus, nisi quando actu sunt, & earum transitum, & adventum expectare debet, ut ea continere & mensurare possit. Unde ævum assimilatur baculo fixo in medio fluminis, vel arbori ad ripam plantatæ, quæ non coexistit simul & semel toti aquæ fluenti, sed paulatim & successivè non quidem per sui mutationem & successionem, sed per mutationem & fluxum ipsius aquæ, quæ continuo fluit ac decurrit. Æternitas verò, ratione sui vastissimi finis, rectè comparatur ripæ aut alveo, qui tam aquam fluminis semper continet, nec ejus fluxum & transitum expectat, ut illam mensuret: nam ut ait D. Thomas supra quæst. 14. art. 13. *Æternitas tota simul existens, ambit totum tempus.* De quo plura diximus in Tractatu de scientia Dei, agendo de præsentia rerum in æternitate.

D Dico secundo, operationes Angelorum diversas habere mensuras, & aliquas mensurari æternitate participatâ, alias avo, alias tempore discreto, & alias tempore continuo.

DISPUTATIO VI.

De avo & tempore Angelorum.

Explicato motu Angelorum, consequens est, ut mensuram existentia & operationum ejus exponamus, & de avo ac tempore Angelorum breviter disseramus. Undè sit

ARTICULUS UNICUS.

Quæ sit mensura esse Angeli, & operationum ejus?

Dico primò, esse Angeli mensurari avo. Ita D. Thomas supra quæst. 10. art. 5. quodlibet. 5. art. 7.

Probat: Esse Angeli non potest mensurari tempore, nec æternitate: Ergo ævum est propria ejus mensura. Consequentia patet: quia tres tantum dantur mensuræ durationis rerum, scilicet æternitas, ævum & tempus. Antecedens verò, quo ad primam partem, est etiam manifestum: Nam tempus est solum mensura rerum successivarum & corruptibilium; esse autem Angeli est totum simul & incorruptibile supposito mixturo divino, quem connaturaliter postulat, ut disp. 1. art. 4. ostensum est: quoad ad secundam vero partem convincitur ex ipsa æternitatis natura, quæ definitur duratio rei omninò immutabilis; qualis profecto non est substantia Angeli, quippe quæ (ut ibidem monstravimus) pluribus mutationibus obnoxia est.

Confirmatur: Nam ut docet D. Thomas locis citatis, æternitas mensurat durationem rei omninò invariabilis, & secundum substantiam, & secundum operationem: tempus mensurat duratio-

Tom. 11.

